



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/147/2001

NASTROJE SPOŁECZNE PO WYBORACH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2001

- W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów znacznie poprawiła się ocena rozwoju ogólnej sytuacji w kraju. Wzrósł (z 17% do 25%) odsetek respondentów oceniających, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku, zmalał (z 73% do 56%) odsetek tych, którzy są przeciwnego zdania. Zwiększyła się (z 11% do 19%) liczba ankietowanych niemających wyrobionej opinii na ten temat.

Poprawa nastrojów jest typowa dla okresów powyborczych. Trzeba jednak podkreślić, że tym razem odsetek ocen pozytywnych kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie, znacznie niższym niż bezpośrednio po wyborach w latach 1993 i 1997.

- Znacznie poprawiły się opinie o sytuacji politycznej (15-punktowy spadek odsetka ocen negatywnych, 4-punktowy wzrost pozytywnych). Obecnie 37% badanych krytycznie ocenia sytuację polityczną, 42% uznaje, że jest ona przeciętna - *ani dobra, ani zła*, a 10% - że dobra.
- Utrzymują się bardzo złe oceny sytuacji gospodarczej kraju (72% opinii negatywnych, 21% neutralnych i 3% pozytywnych).
- Ze wszystkich omawianych dziedzin życia publicznego najbardziej krytycznie oceniana jest sytuacja na rynku pracy - 94% Polaków uznaje, że jest ona zła, w tym 63% - że bardzo zła.
- Podobnie jak przed miesiącem, dwie piąte osób aktywnych zawodowo (42%) liczy się z możliwością utraty pracy, ponad połowa (53%) nie dostrzega jednak takiego niebezpieczeństwa.
- Stabilna pozostaje ocena sytuacji w zakładach pracy respondentów (33% opinii pozytywnych, 32% neutralnych i 32% negatywnych). Od września poprawiły się opinie na temat warunków życiowych rodzin oraz sytuacji materialnej gospodarstw domowych respondentów.
- Obecnie bardziej optymistyczne niż przed wyborami są prognozy rozwoju ogólnej sytuacji w kraju, a także sytuacji politycznej i gospodarczej w ciągu najbliższego roku. Tak korzystne przewidywania, nacechowane przewagą optymizmu nad pesymizmem, notowaliśmy ostatnio u schyłku 1998 roku. Warto jednak podkreślić, że poziom optymizmu jest obecnie niższy niż bezpośrednio po wyborach w latach 1993 i 1997.

Wybory parlamentarne przyniosły zasadnicze zmiany na polskiej scenie politycznej. Sondaż przeprowadzony w połowie października¹ ukazuje stan nastrojów społecznych w nowej rzeczywistości politycznej, a także zmiany, jakie zaszły w nastrojach Polaków w związku z wyborami.

OCENY

W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów znacznie poprawiła się ocena rozwoju **ogólnej sytuacji w kraju** - wyraźnie zmalał (o 17 punktów) społeczny krytycyzm, umocniły się opinie pozytywne (wzrost wskazań o 8 punktów), ale zwiększyła się również (o 8 punktów) niepewność co do rozwoju sytuacji w Polsce. Trzy tygodnie po wyborach co czwarty Polak (25%) ocenia, że sytuacja w kraju zmierza w dobrym kierunku, ponad połowa (56%) jest przeciwnego zdania, a niemal co piąty (19%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

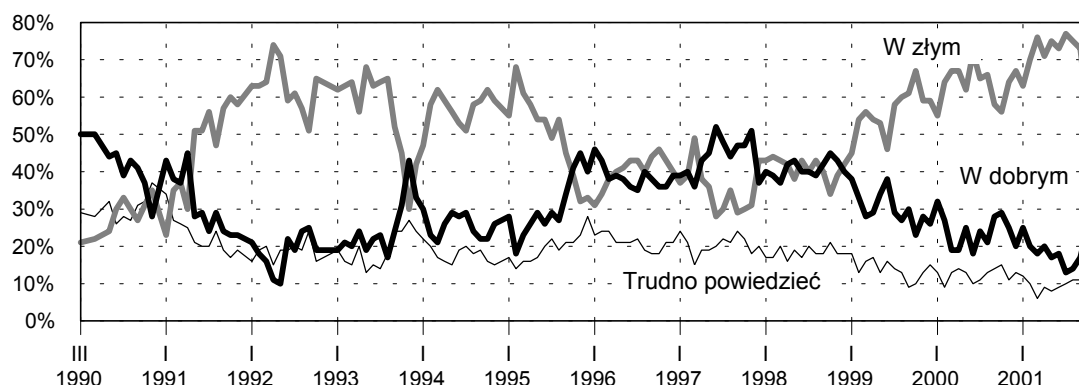
Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
W dobrym	29	25	20	25	20	18	20	17	18	13	14	17	25
W złym	56	64	67	63	70	76	71	75	73	77	75	73	56
Trudno powiedzieć	15	11	13	12	10	6	9	8	9	10	11	11	19

Poprawa nastrojów jest typowa dla okresów powyborczych. Trzeba jednak podkreślić, że tym razem odsetek ocen pozytywnych kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie, znacznie niższym niż bezpośrednio po wyborach w latach 1993 i 1997.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (137) przeprowadzono w dniach 12-15 października 2001 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIE RZECZ BIORĄC, SYTUACJA W NASZYM KRAJU ZMIERZA W DOBRYM CZY TEŻ W ZŁYM KIERUNKU?



Niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych przeważają negatywne oceny kierunku rozwoju sytuacji w kraju. Wyjątek stanowią jedynie przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, którzy częściej wyrażają opinię, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku (45%), niż są przeciwnego zdania (37%). Do stosunkowo zadowolonych należą także pracownicy fizyczno-umysłowi (odpowiednio: 40% i 47%). Krytyczne opinie szczególnie często wyrażają badani znajdujący się w najgorszej sytuacji materialnej - mający najniższe dochody na osobę w rodzinie (68% ocen negatywnych), żyjący w złych warunkach materialnych (65%), a także bezrobotni (68%) i gospodynie domowe (67%). Znaczny krytycyzm cechuje jednak również niektóre grupy respondentów aktywnych zawodowo, np. rolników (tylko 5% ocen pozytywnych i 60% negatywnych), a także pracujących na własny rachunek poza rolnictwem (odpowiednio: 20% i 66%).

Omawiane opinie wiążą się również z poglądami politycznymi i sympatiami partyjnymi ankietowanych.

Tabela 2

Poglądy polityczne	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju*							
	dobry				zły			
	VII	VIII	IX	X	VII	VIII	IX	X
	w procentach							
Lewica	8	9	15	34	84	86	80	47
Centrum	13	12	17	20	79	75	72	60
Prawica	20	27	24	28	68	63	65	53
Nieokreślone	14	8	12	14	73	74	70	66

* Pominięto „trudno powiedzieć”.

Przed wyborami sytuację w kraju najlepiej oceniali badani utożsamiający się z prawicą, najgorzej zaś ankietowani o poglądach lewicowych. Natomiast po wyborach poprawiły się przede wszystkim opinie osób identyfikujących się z lewicą (wzrost odsetka ocen pozytywnych o 19 punktów, spadek negatywnych o 33 punkty) - ich ocena rozwoju sytuacji w Polsce jest obecnie lepsza niż pozostałych porównywanych grup. Przekłada się to na elektoraty partyjne.

Zdecydowanie najbardziej zadowoleni z rozwoju sytuacji w kraju są wyborcy SLD-UP, wśród których odnotowujemy znaczną poprawę ocen (wzrost odsetka opinii pozytywnych o 23 punkty, spadek negatywnych o 39 punktów). Stosunkowo dobre są także oceny elektoratów PO oraz PiS, natomiast mniej zadowoleni z rozwoju sytuacji w kraju są sympatycy PSL. Zdecydowanie najbardziej krytyczne opinie odnotowujemy wśród wyborców LPR, a szczególnie Samoobrony. Natomiast oceny badanych, którzy nie wzięliby udziału w ewentualnych wyborach lub są niezdecydowani w tej sprawie, okazują się niemal równie krytyczne jak oceny zwolenników LPR.

Tabela 3

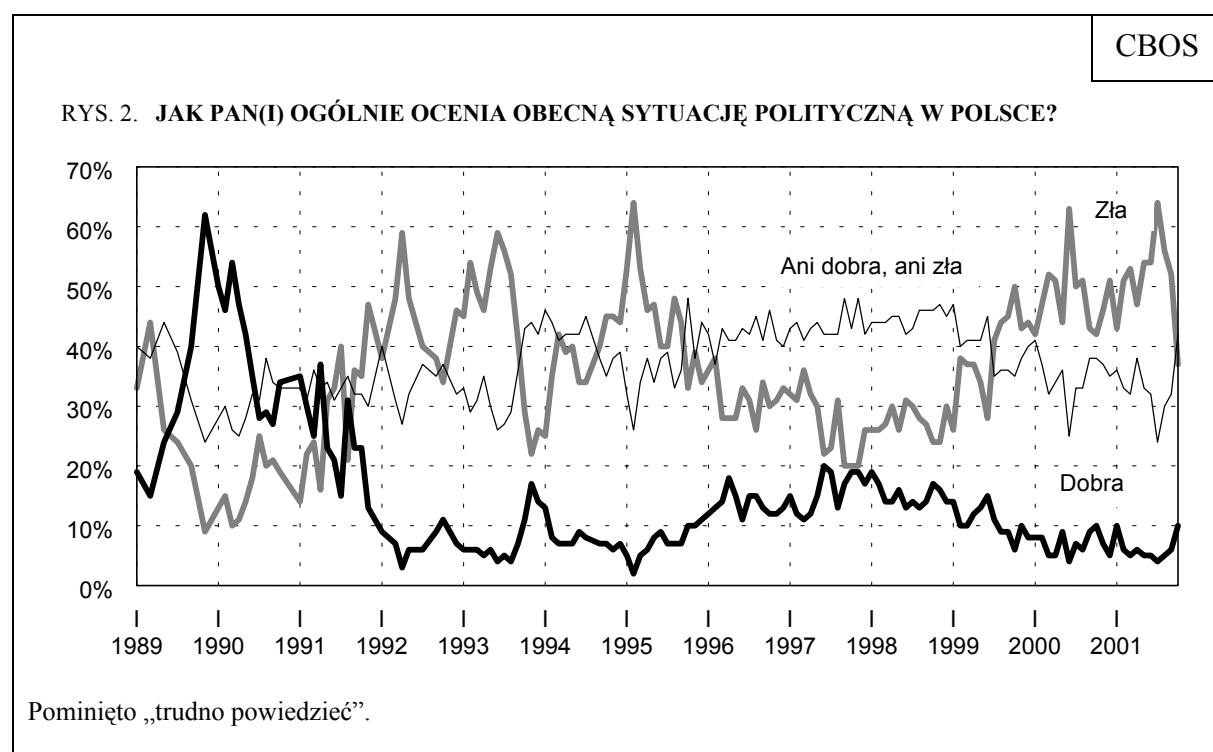
Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju					
	dobry		zły		Trudno powiedzieć	
	IX	X	IX	X	IX	X
	w procentach					
SLD-UP	16	39	79	40	5	21
PSL	19	20	79	59	2	21
Platforma Obywatelska	40	30	49	56	11	14
Prawo i Sprawiedliwość	17	30	60	57	23	13
Liga Polskich Rodzin	-	15	-	69	-	15
Samoobrona	1	9	84	72	15	19
Niezdecydowani na kogo głosować**	17	-	68	-	15	-
Niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie	13	15	76	64	11	20
* We wrześniu zadano pytanie: Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 23 września?, natomiast w październiku zapytano: Gdyby nie udało się utworzyć rządu i odbyły się powtórne wybory, to czy wzięłoby (wzięłaby) Pan(i) w nich udział? ** Obecnie grupa ta liczy 8 osób.						

W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów znacznie poprawiły się opinie na temat **sytuacji politycznej** (15-punktowy spadek odsetka ocen negatywnych, 4-punktowy wzrost pozytywnych). Obecnie niemal dwie piąte badanych (37%) źle ocenia sytuację polityczną,

ponad dwie piąte (42%) uznaje ją za przeciętną, a co dziesiąty (10%) wystawia jej oceny dobre. Należy jednak pamiętać, że mimo wyraźnej poprawy nadal negatywne opinie o sytuacji politycznej znacznie przeważają nad pozytywnymi.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– dobra	10	7	5	10	6	5	6	5	5	4	5	6	10
– ani dobra, ani zła	38	37	35	36	33	32	38	33	32	24	30	32	42
– zła	42	46	51	43	51	53	47	54	54	64	56	52	37
Trudno powiedzieć	10	10	9	11	10	11	9	8	9	8	10	10	11



Wprawdzie we wszystkich grupach społeczno-demograficznych znaczna część badanych ocenia obecną sytuację polityczną jako przeciętną (*ani dobra, ani zła*), jednak niemal w każdym przypadku opinie negatywne przeważają nad pozytywnymi. Wyjątek stanowią jedynie przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, wśród których niemal tyle

samo osób uznaje sytuację polityczną za dobrą (30%), co ocenia ją negatywnie (32%). Szczególnie krytyczne opinie odnotowujemy natomiast wśród pracujących na własny rachunek poza rolnictwem (5% ocen pozytywnych i 49% negatywnych), a także wśród bezrobotnych (odpowiednio: 7% i 45%) oraz uczniów i studentów (9% i 43%). Zrozumiałe, że obecną sytuację polityczną znacznie lepiej oceniają badani identyfikujący się z lewicą niż ci, którzy deklarują poglądy prawicowe lub centrowe.

Od września nie zmieniła się ocena **sytuacji gospodarczej** - zdecydowana większość badanych (72%) uważa, że jest ona zła, jedna piąta (21%) uznaje ją za przeciętną, a tylko nieliczni (3%) oceniają dobrze. Z analizy trendu wynika, że od końca 1998 roku opinie na temat gospodarki pogarszały się systematycznie, choć z wahaniem, a w czerwcu br. społeczny krytycyzm osiągnął rekordowo wysoki poziom (nienotowany od 1993 roku), który utrzymuje się nadal².

Tabela 5

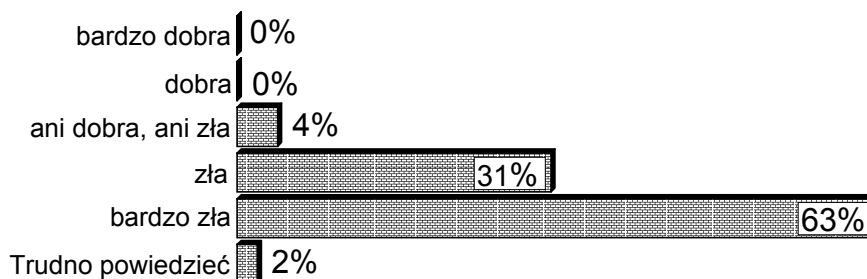
Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– dobra	7	8	6	9	7	7	5	4	4	5	3	4	3
– ani dobra, ani zła	33	29	28	29	27	23	27	27	21	21	21	22	21
– zła	54	57	61	57	61	67	64	66	72	71	72	70	72
Trudno powiedzieć	6	6	5	4	5	3	4	3	3	3	4	4	4

Ze wszystkich omawianych dziedzin życia publicznego w Polsce najbardziej krytycznie oceniana jest **sytuacja na rynku pracy** - prawie wszyscy ankietowani (94%) uznają ją za złą, w tym niemal dwie trzecie (63%) - za bardzo złą.

² Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne przed wyborami”, październik 2001, oprac. B. Wciórka.

CBOS

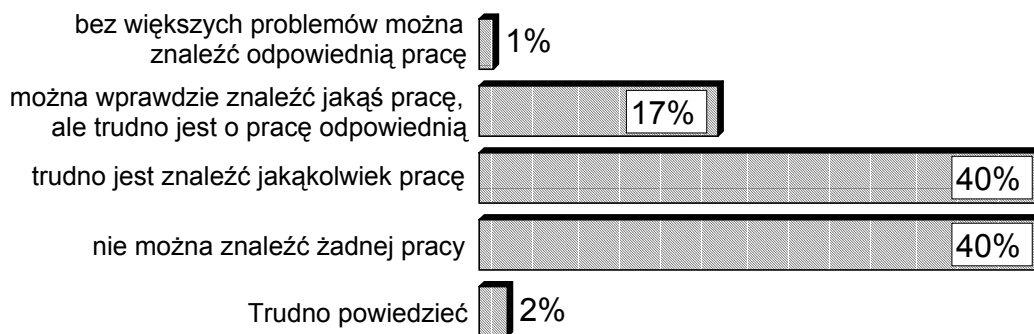
RYS. 3. JAK PAN(I), OGÓLNIE OCENIA OBECNĄ SYTUACJĘ NA RYNKU PRACY W POLSCE? CZY JEST ONA:



Bardzo dramatyczny obraz wyłania się także z opisu **sytuacji na rynku pracy w miejscu zamieszkania** ankietowanych. Tylko co setny respondent (1%) ocenia, że w jego miejscowości lub okolicy bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, a co szósty (17%) jest zdania, że można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o odpowiednią. W opiniach na temat lokalnych rynków pracy zdecydowanie przeważają oceny negatywne - dwie piąte badanych (40%) uważa, że w ich miejscowości lub okolicy trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę i tyle samo (40%) twierdzi, że nie ma tam żadnej pracy.

CBOS

RYS. 4. JAK OKREŚLIŁ(A)BY PAN(I) SYTUACJĘ NA RYNKU PRACY W PANA(I) MIEJSCOWOŚCI LUB OKOLICY? CZY, PANA(I) ZDANIEM, OBECNIE:



Ocena sytuacji na lokalnym rynku pracy silnie związana jest z wielkością miejsca zamieszkania oraz poziomem wykształcenia respondentów. Szanse na znalezienie jakiegś pracy, niekoniecznie odpowiedniej, znacznie częściej niż inni dostrzegają mieszkańcy wielkich aglomeracji miejskich (59%) oraz badani z wyższym wykształceniem (45%),

a spośród grup społeczno-zawodowych przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (38%) oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (30%). Im mniejsze jest miejsce zamieszkania respondentów, gorsze wykształcenie i niższa pozycja społeczno-zawodowa, tym mniejszy ich odsetek widzi szanse znalezienia pracy w swojej miejscowości lub okolicy, tym większy twierdzi, że nie ma tam żadnej pracy. Na całkowity brak pracy w swoim lokalnym środowisku szczególnie często wskazują renciści (64%), bezrobotni (59%), rolnicy (60%), ludzie najgorzej sytuowani (59%), żyjący w złych warunkach materialnych (52%), mający podstawowe wykształcenie (54%), mieszkańcy miast liczących do 20 tys. ludności (55%) oraz mieszkańcy wsi (53%).

Wśród osób mających zatrudnienie utrzymuje się **poczucie zagrożenia utratą pracy**. Podobnie jak przed miesiącem, dwie piąte Polaków aktywnych zawodowo (42%) liczy się obecnie z możliwością utraty pracy, ponad połowa (53%) nie dostrzega jednak takiego niebezpieczeństwa.

Tabela 6

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V (N=501)		VI (N=486)		VII (N=482)		VIII (N=465)		IX (N=567)		X (N=473)	
	w procentach											
Bardzo poważnie się z tym liczę	18	47	20	48	21	43	19	41	12	40	12	42
Raczej tak	29		28		22		22		28		30	
Raczej nie	25	48	23	47	26	53	28	53	30	55	29	53
Nie, to mało prawdopodobne	23		24		27		25		25		24	
Trudno powiedzieć	5	5	5	5	4	4	6	6	4	4	5	5

Stabilna jest także ocena **sytuacji w zakładach pracy** respondentów. Opinie na ten temat są dokładnie podzielone: jedna trzecia zatrudnionych pozytywnie ocenia kondycję macierzystego zakładu pracy (33%), a odsetki uznających ją za przeciętną lub złą są takie same (po 32%). Oceny te różnią się w zależności od sektora gospodarki, do którego należą poszczególne zakłady. Podobnie jak we wrześniu, najlepiej oceniane są firmy należące do sektora prywatnego poza rolnictwem, w odniesieniu do których opinie pozytywne (41%) są znacznie częstsze niż negatywne (19%). Niezmiennie najbardziej krytyczne są natomiast oceny wystawiane przez rolników indywidualnych.

Opinie w tej sprawie silnie wiążą się z poziomem wykształcenia, przynależnością społeczno-zawodową respondentów oraz sytuacją finansową i materialną ich rodzin - im lepsze położenie społeczno-ekonomiczne ankietowanych, tym lepiej oceniają oni sytuację swoich zakładów pracy.

Tabela 7

tablica 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	526	522	522	487	518	510	496	499	483	480	464	571	473
– dobra	30	32	31	32	33	28	29	28	24	26	24	31	33
– ani dobra, ani zła	32	31	31	28	28	30	31	31	34	31	35	35	32
– zła	36	32	36	38	37	39	34	38	40	41	39	31	32
Trudno powiedzieć	2	5	2	2	2	3	7	3	2	2	2	3	4
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
– dobra	31	30	25	29	29	25	30	26	27	28	26	35	35
– ani dobra, ani zła	24	30	32	29	28	34	32	32	33	35	33	35	30
– zła	43	37	40	40	41	40	31	40	39	34	41	29	30
Trudno powiedzieć	2	3	3	1	1	2	7	2	1	2	1	2	4
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
– dobra	36	43	37	42	39	37	36	34	24	31	28	28	36
– ani dobra, ani zła	30	25	31	31	27	28	32	28	40	24	40	42	29
– zła	33	26	32	27	33	34	26	37	35	43	30	29	33
Trudno powiedzieć	1	6	0	1	1	0	6	1	1	1	2	1	2
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
– dobra	37	38	44	36	42	34	33	35	29	34	28	41	41
– ani dobra, ani zła	43	36	34	28	31	29	32	36	32	31	39	40	34
– zła	19	22	21	34	25	33	28	25	36	32	33	16	19
Trudno powiedzieć	1	4	1	2	2	4	7	3	3	3	0	3	5
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
– dobra	2	6	7	15	4	4	7	6	0	0	3	5	0
– ani dobra, ani zła	26	29	21	18	16	25	24	26	33	27	28	15	30
– zła	71	61	71	62	77	71	64	65	67	73	66	74	70
Trudno powiedzieć	0	5	2	4	3	0	5	2	0	0	3	6	0

Nieznacznie poprawiła się stabilna od wielu miesięcy **ogólna ocena warunków życia** respondentów i ich rodzin (3-punktowy wzrost odsetka ocen pozytywnych, 4-punktowy spadek negatywnych). Obecnie jedna czwarta badanych (24%) uznaje, że żyje im się dobrze, taki sam odsetek (24%) wyraża niezadowolenie. Niezmiennie najwięcej ankietowanych (52%) określa warunki życiowe swoich rodzin jako *ani dobre, ani złe*.

Tabela 8

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– dobrze	18	21	21	22	23	22	22	21	20	20	21	21	24
– ani dobrze, ani źle	53	49	51	52	52	49	48	51	53	53	52	51	52
– źle	29	29	28	25	25	29	30	27	26	27	27	28	24
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Również **warunki materialne gospodarstw domowych** postrzegane są lepiej niż przed miesiącem (8-punktowy wzrost odsetka ocen pozytywnych, 4-punktowy spadek negatywnych). Obecnie prawie jedna czwarta badanych (23%) określa warunki materialne swoich gospodarstw domowych jako dobre, jedna trzecia (34%) - jako złe, największa grupa zaś (43%) uważa, że są one przeciętne.

Tabela 9

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– dobre	20	21	20	21	23	20	21	20	20	20	19	15	23
– ani dobre, ani złe	46	43	48	46	45	43	45	41	45	45	48	47	43
– złe	34	36	32	33	32	37	34	39	35	35	33	38	34

Oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów oraz ogólniej pojmowanych warunków życiowych ich rodzin są silnie powiązane z położeniem społeczno-ekonomicznym oraz sytuacją życiową. Im wyższe miesięczne dochody na osobę w rodzinie osiągają badani oraz im lepiej są wykształceni, tym lepiej oceniają warunki materialne swoich

gospodarstw domowych. Do najbardziej zadowolonych należą przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, respondenci z wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowani. Natomiast im gorsze jest położenie ankietowanych, tym większy wśród nich odsetek niezadowolonych. Szczególnie wysoki jest on wśród osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej - najgorzej sytuowanych, bezrobotnych, rencistów, a także rolników i robotników niewykwalifikowanych. Poziom satysfakcji z warunków życiowych i kondycji własnych gospodarstw domowych zależy także od miejsca zamieszkania - częściej zadowoleni są mieszkańcy wielkich i dużych miast niż wsi i najmniejszych miast. Odnotowujemy także różnice między pokoleniami - swoje warunki życiowe lepiej oceniają ludzie młodzi niż badani w średnim czy starszym wieku.

PRZEWIDYWANIA

W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów poprawiły się prognozy dotyczące rozwoju **ogólnej sytuacji w kraju** w ciągu najbliższego roku (9-punktowy wzrost odsetka optymistów i taki sam spadek odsetka pesymistów). Obecnie co piąta osoba (20%) wyraża nadzieję na poprawę sytuacji w Polsce, co piąta też (20%) spodziewa się jej pogorszenia; niemal połowa (49%) uważa jednak, że w tej dziedzinie nic się nie zmieni.

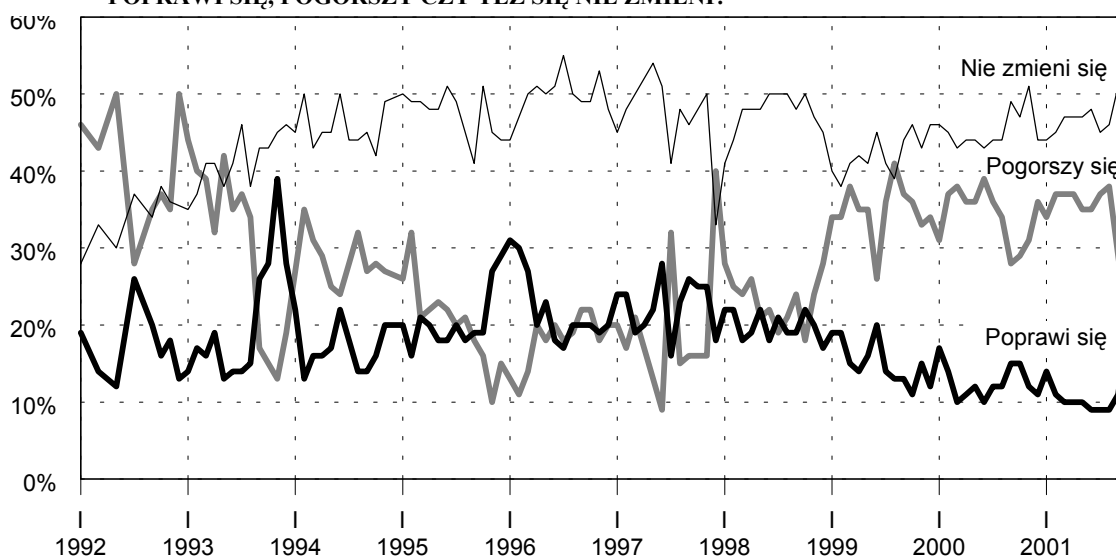
Tabela 10

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
Poprawi się	15	12	11	14	11	10	10	10	9	9	9	11	20
Nie zmieni się	47	51	44	44	45	47	47	47	48	45	46	51	49
Pogorszy się	29	31	36	34	37	37	37	35	35	37	38	29	20
Trudno powiedzieć	9	7	9	7	7	6	6	8	8	9	7	9	10

Tak korzystne prognozy rozwoju sytuacji w Polsce notowaliśmy ostatnio w listopadzie 1998 roku. Warto jednak podkreślić, że poziom optymizmu jest obecnie niższy niż bezpośrednio po wyborach w latach 1993 i 1997.

CBOS

RYS. 5. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU SYTUACJA W POLSCE POPRAWI SIĘ, POGORSZY CZY TEŻ SIĘ NIE ZMIENI?



Pominięto „trudno powiedzieć”.

Zmiana na scenie politycznej wyraźnie wpłynęła na wzrost optymizmu w postrzeganiu rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce nie tylko wśród badanych o poglądach lewicowych (w tej grupie przewaga optymistów nad pesymistami jest znaczna, odpowiednio: 27% i 12%), ale także wśród osób identyfikujących się z prawicą oraz - w mniejszym stopniu - w pozostałych porównywanych grupach.

Tabela 11

Poglądy polityczne	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju*											
	poprawa				bez zmian				pogorszenie			
	VII	VIII	IX	X	VII	VIII	IX	X	VII	VIII	IX	X
	w procentach											
Lewica	10	12	16	27	43	44	52	53	40	41	26	12
Centrum	6	7	9	16	52	49	54	52	34	39	30	24
Prawica	14	11	10	21	43	51	48	44	36	32	36	26
Nieokreślone	7	5	9	15	42	42	48	45	39	38	27	22

* Pominięto „trudno powiedzieć”.

Opisana prawidłowość widoczna jest także w potencjalnych elektoratach partii politycznych. Optymiści przeważają liczebnie nad pesymistami przede wszystkim wśród wyborców SLD-UP (odpowiednio: 31% i 9%) oraz - w mniejszym stopniu - wśród sympatyków PSL (25% i 15%). W elektoratach LPR oraz PO obie te grupy niemal się równoważą (odpowiednio 27% i 23% oraz 20% i 25%), natomiast wśród zwolenników pozostałych ugrupowań, a także osób niezamierzających głosować lub niezdecydowanych w tej sprawie odnotowujemy wyraźną przewagę pesymistów. Pesymizm co do rozwoju ogólnej sytuacji w kraju najczęściej wyrażają wyborcy PiS, najmniej optymizmu przejawiają natomiast zwolennicy Samoobrony oraz badani niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie.

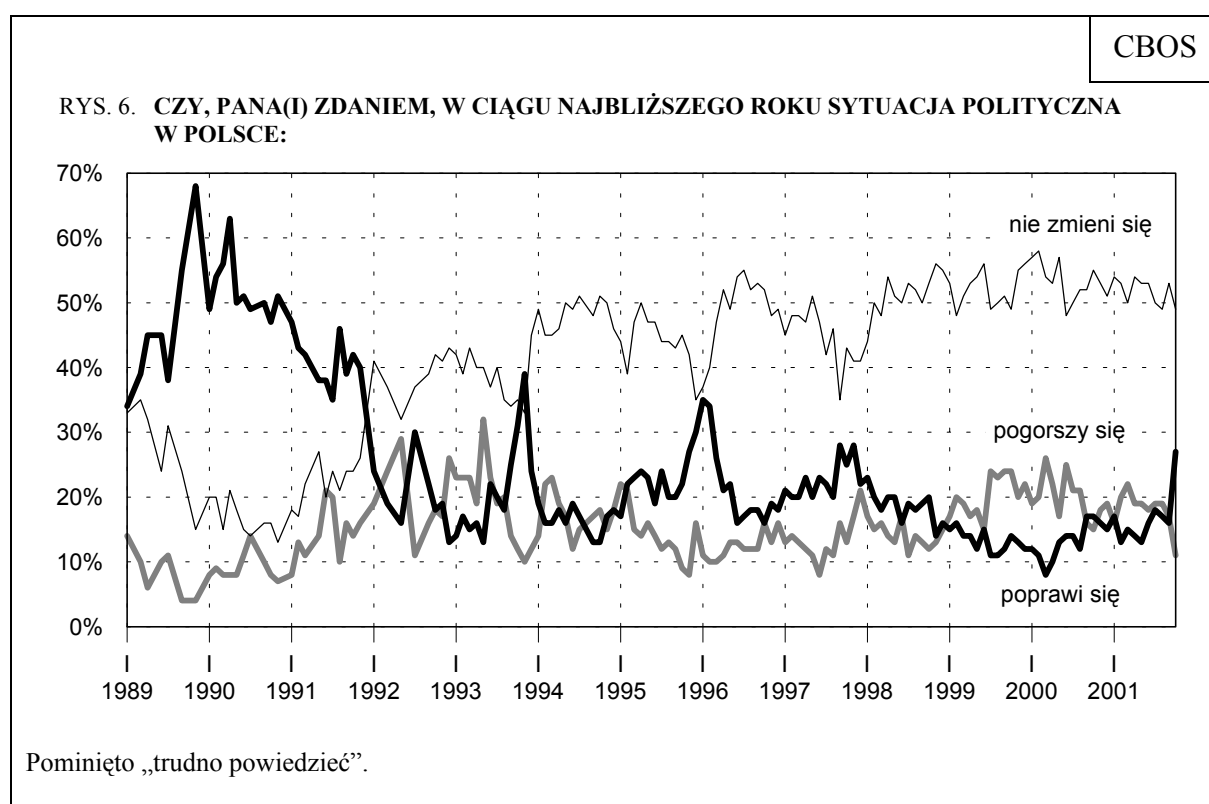
Tabela 12

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju							
	poprawa		bez zmian		pogorszenie		Trudno powiedzieć	
	IX	X	IX	X	IX	X	IX	X
	w procentach							
SLD-UP	18	31	54	52	22	9	6	8
PSL	12	25	58	48	23	15	7	12
Platforma Obywatelska	10	20	60	54	27	25	3	1
Prawo i Sprawiedliwość	12	24	38	35	39	36	11	5
Liga Polskich Rodzin	-	27	-	40	-	23	-	10
Samoobrona	14	16	46	47	33	24	7	13
Niezdecydowani na kogo głosować**	6	-	51	-	30	-	13	-
Niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie	7	11	48	50	35	25	10	15
* We wrześniu zadano pytanie: Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 23 września?, natomiast w październiku zapytano: Gdyby nie udało się utworzyć rządu i odbyły się powtórne wybory, to czy wzięłby/wzięłaby Pan(i) w nich udział?								
** Obecnie grupa ta liczy 8 osób.								

Znacznie lepsze niż we wrześniu są także przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej** w najbliższym roku (11-punktowy wzrost odsetka optymistów, 6-punktowy spadek odsetka pesymistów). Obecnie - po raz pierwszy od listopada 1998 roku - odnotowujemy wyraźną przewagę osób oczekujących poprawy sytuacji politycznej (27%) nad tymi, którzy spodziewają się jej pogorszenia (11%). Niemal połowa badanych (49%) uważa jednak, że w tej dziedzinie nic się nie zmieni w ciągu najbliższego roku.

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	III	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– poprawi się	17	16	15	17	13	15	14	13	16	18	17	16	27
– nie zmieni się	55	53	51	54	53	50	54	53	53	50	49	53	49
– pogorszy się	15	18	19	16	20	22	19	19	18	19	19	17	11
Trudno powiedzieć	13	13	15	13	14	13	14	15	13	13	15	14	13

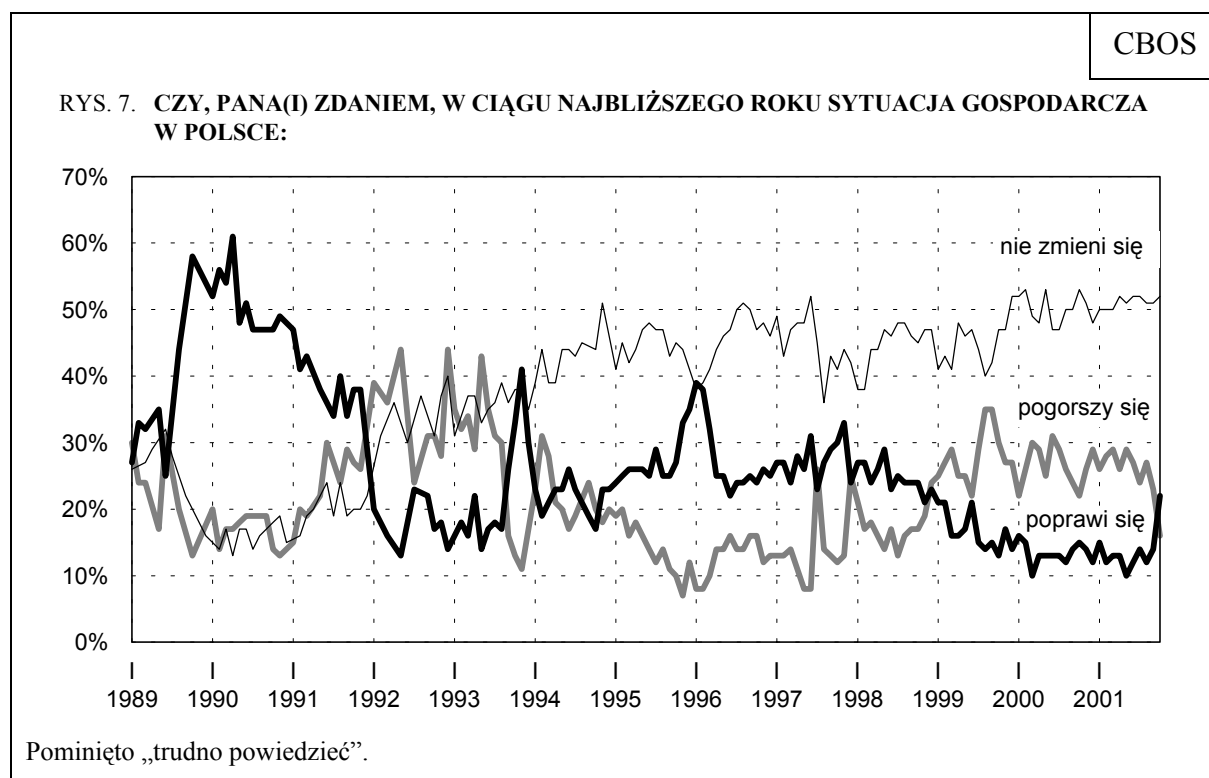


Również w prognozach dotyczących **sytuacji gospodarczej** w przyszłym roku odnotowujemy wzrost odsetka optymistów (o 8 punktów) oraz spadek pesymistów (o 7 punktów). Obecnie więcej badanych jest zdania, że stan gospodarki się poprawi (22%), niż przewiduje jego pogorszenie (16%), nadal jednak ponad połowa (52%) sądzi, że w tej dziedzinie nic się nie zmieni.

Tabela 14

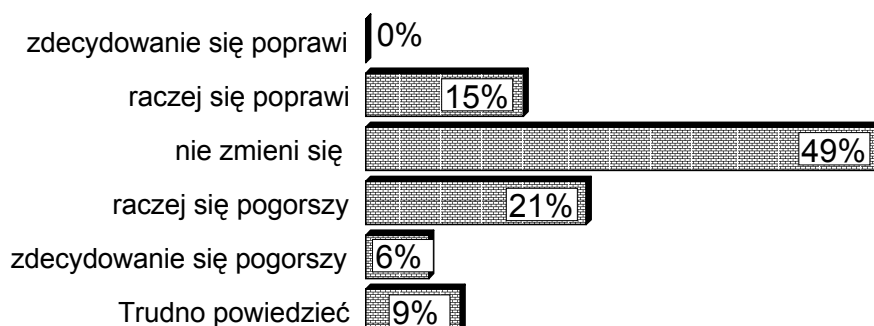
Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– poprawi się	15	14	12	15	12	13	13	10	12	14	12	14	22
– nie zmieni się	53	51	48	50	50	50	52	51	52	52	51	51	52
– pogorszy się	22	26	29	26	28	29	26	29	27	24	27	23	16
Trudno powiedzieć	10	9	11	8	10	8	9	9	9	10	10	12	10

Tak korzystne prognozy gospodarcze, nacechowane przewagą optymizmu nad pesymizmem, notowaliśmy ostatnio u schyłku 1998 roku.



W październiku po raz pierwszy zapytaliśmy ankietowanych o przewidywania dotyczące **sytuacji na rynku pracy** w Polsce w ciągu najbliższego roku. Okazały się one bardziej pesymistyczne niż pozostałe prognozy. Niemal połowa badanych (49%) nie spodziewa się żadnych zmian w tej dziedzinie, a odsetek przewidujących pogorszenie (27%) jest znacznie większy niż odsetek tych, którzy mają nadzieję na poprawę (15%).

RYS. 8. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU SYTUACJA NA RYNKU PRACY W POLSCE:



W porównaniu z sondażem sprzed wyborów stabilne okazują się prognozy dotyczące **sytuacji zakładów pracy** respondentów w ciągu najbliższego roku. Nadal pesymizm badanych (19%) jest nieco częstszy niż optymizm (13%), a niemal trzy piąte osób aktywnych zawodowo (59%) nie spodziewa się zmian w tej dziedzinie. Prognozy te były dotychczas wyraźnie zróżnicowane w zależności od sektora gospodarki, do którego należy zakład pracy respondenta, jednak obecnie różnice wyraźnie się zmniejszyły. W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów pogorszyły się przewidywania pracowników spółek o własności prywatnej i państwowej (12-punktowy wzrost odsetka pesymistów). Przede wszystkim jednak znacznie poprawiły się przewidywania na najbliższy rok wśród rolników indywidualnych (16-punktowy spadek odsetka opinii negatywnych, 8-punktowy wzrost pozytywnych) - dotychczas były one niezmiennie najgorsze, a obecnie nie odbiegają od większości prognoz. Na tle innych najlepsze są natomiast przewidywania dotyczące kondycji firm sektora prywatnego poza rolnictwem.

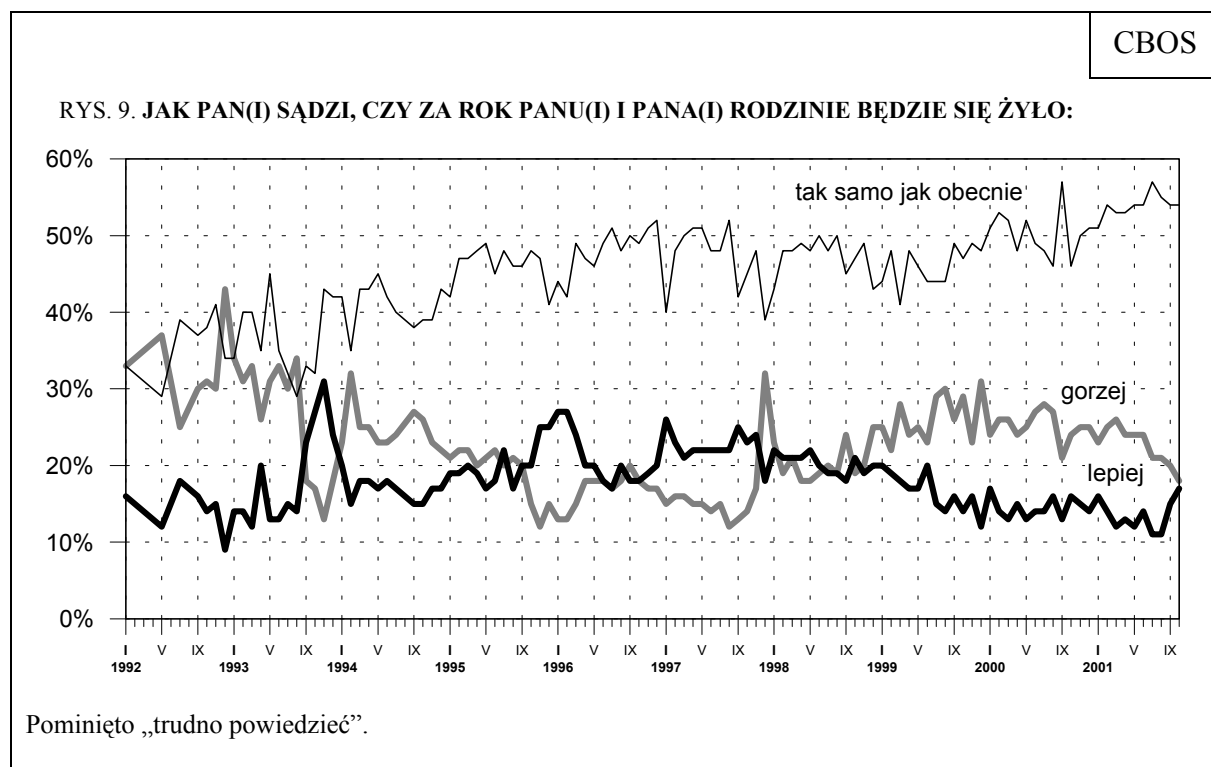
Tabela 15

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
	2000			2001										
	w procentach													
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)														
N=	528	526	533	491	521	509	500	501	482	480	460	567	473	
– poprawi się	16	16	14	16	15	18	14	13	13	13	13	13	13	
– pozostanie bez zmian	50	50	54	52	52	48	52	51	53	55	55	56	59	
– pogorszy się	23	23	22	21	24	26	24	26	23	24	23	18	19	
Trudno powiedzieć	10	11	10	11	9	8	10	10	11	8	9	13	9	
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych														
– poprawi się	17	12	10	15	10	14	17	9	9	13	11	11	12	
– pozostanie bez zmian	50	53	52	50	57	51	50	63	57	53	57	62	57	
– pogorszy się	21	28	26	25	25	27	24	22	23	26	22	16	20	
Trudno powiedzieć	12	8	12	9	8	8	10	7	11	8	9	10	11	
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej														
– poprawi się	17	24	14	21	21	24	11	11	14	21	19	12	12	
– pozostanie bez zmian	60	47	61	56	42	37	54	36	49	45	52	59	55	
– pogorszy się	18	18	16	15	29	32	28	33	26	27	24	11	23	
Trudno powiedzieć	6	11	10	9	9	7	8	20	11	7	5	18	10	
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem														
– poprawi się	20	22	22	18	19	24	16	22	20	10	17	16	16	
– pozostanie bez zmian	54	54	57	56	53	50	54	51	51	61	54	57	64	
– pogorszy się	20	13	13	14	19	19	21	21	18	22	21	16	15	
Trudno powiedzieć	7	11	9	12	9	8	8	6	11	7	9	11	5	
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych														
– poprawi się	7	4	6	7	7	5	9	3	6	3	2	5	13	
– pozostanie bez zmian	31	40	46	44	55	54	49	52	55	64	57	36	52	
– pogorszy się	50	44	41	37	33	34	37	37	32	26	29	38	22	
Trudno powiedzieć	13	12	7	12	5	7	5	8	8	6	13	21	14	

Od września w zasadzie nie zmieniły się przewidywania dotyczące **ogólnych warunków życia** respondentów. Obecnie niemal tyle samo ankietowanych wyraża nadzieję na ich poprawę (17%), co spodziewa się pogorszenia (18%), a ponad połowa (54%) sądzi, że najbliższy rok nie przyniesie zmian. Warto zauważyć, że liczebną równowagę prognoz optymistycznych i pesymistycznych notowaliśmy ostatnio pod koniec 1998 roku (w późniejszym okresie - aż do września br. w tej kwestii przeważał pesymizm).

Tabela 16

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	2000			2001									
	w procentach												
– lepiej	16	15	14	16	14	12	13	12	14	11	11	15	17
– tak samo	46	50	51	51	54	53	53	54	54	57	55	54	54
– gorzej	24	25	25	23	25	26	24	24	24	21	21	20	18
Trudno powiedzieć	14	10	10	10	7	9	10	10	8	11	13	12	11





Po wyborach parlamentarnych poprawiły się nastroje społeczne. W porównaniu z wynikami sondażu sprzed wyborów nastąpiło wyraźne osłabienie krytycyzmu w ocenie rozwoju ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej. Utrzymała się jednak bardzo krytyczna ocena stanu gospodarki. Stabilne pozostały też opinie osób aktywnych zawodowo na temat kondycji ich zakładów pracy oraz zagrożenia utratą pracy. W stosunku do września poprawiły się również, choć w mniejszym stopniu, oceny ogólnych warunków życiowych rodzin oraz sytuacji materialnej gospodarstw domowych respondentów. Nie oznacza to jednak radykalnych zmian w nastrojach. Nadal bowiem opinie negatywne przeważają nad pozytywnymi zarówno w odniesieniu do kondycji materialnej gospodarstw domowych respondentów, jak i rozwoju sytuacji w kraju, sytuacji politycznej, zwłaszcza zaś do stanu gospodarki i sytuacji na rynku pracy - ogólnopolskim i lokalnym. Ze wszystkich ocenianych dziedzin życia publicznego najkrytyczniej postrzegana jest sytuacja na rynku pracy.

Zmiana na scenie politycznej spowodowała, że obecnie Polacy bardziej optymistycznie niż przed wyborami postrzegają rozwój ogólnej sytuacji w kraju, a także sytuację polityczną i gospodarczą w najbliższym roku. Tak korzystne prognozy, nacechowane przewagą optymizmu nad pesymizmem, notowaliśmy ostatnio u schyłku 1998 roku. Wyraźnie wzrosły także nadzieje rolników indywidualnych na poprawę sytuacji ich gospodarstw.

Mimo odnotowanych pozytywnych zmian w postrzeganiu najbliższej przyszłości, w wypowiedziach respondentów nadal jednak dominuje opinia, że przyszły rok nie przyniesie nic nowego zarówno w sferze życia publicznego (ogólnej sytuacji w kraju, sytuacji politycznej, gospodarczej i na rynku pracy), jak i w sytuacji badanych (ich miejsc pracy oraz warunków życiowych rodzin).

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza
w dobrym czy też w złym kierunku?
(%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	56	19	1017
Płeć				
Mężczyźni	29	54	17	484
Kobiety	21	58	21	533
Wiek				
18-24 lat	21	67	11	155
25-34	23	60	17	184
35-44	30	54	16	178
45-54	24	52	24	225
55-64	30	49	21	109
65 lat i więcej	23	51	26	167
Miejsce zamieszkania				
Wies	22	57	20	369
Miasto do 20 tys.	20	57	23	133
20-100 tys.	20	59	21	190
101-500 tys.	35	47	19	188
501 tys. i więcej mieszk.	29	59	12	137
Wykształcenie				
Podstawowe	22	54	23	284
Zasadnicze zawodowe	24	59	17	290
Średnie	23	57	20	318
Wyższe	37	47	16	124
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	45	37	18	75
Prac. umysł. fiz. szczerbła	28	54	17	79
Pracownicy fiz. - umysł.	40	47	13	57
Robotnicy wykwalifikowani	22	60	18	96
Robotnicy niewykwalifik.	18	59	22	44
Rolnicy	5	60	35	66
Pracujący na własny rach.	20	66	14	51
Bierni zawodowo				
Renciści	24	49	27	106
Emeryci	26	51	23	185
Uczniowie i studenci	26	58	16	83
Bezrobotni	19	68	13	118
Gospodynie domowe i inni	21	67	13	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	37	47	15	126
spółce właścicieli	24	67	9	94
prywatnych i państwa	28	51	22	191
sekt. pryw. poza rolnict.	6	58	35	76
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	15	68	16	125
276-399	16	67	17	98
400-549	24	60	17	165
550-799	25	53	22	138
Powyżej 799 zł	36	44	20	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	17	65	18	343
Średnie	24	56	20	444
Dobre	38	42	21	229
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	29	54	16	63
Raz w tygodniu	24	57	19	508
1-2 razy w miesiącu	27	49	24	176
Kilka razy w roku	25	55	20	194
W ogóle nie uczestniczy	25	64	11	73
Poglądy polityczne				
Lewica	34	47	19	318
Centrum	20	60	20	239
Prawica	28	53	19	228
Trudno powiedzieć	14	66	20	228

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	42	37	11	1019
Płeć					
Mężczyźni	14	40	40	6	487
Kobiety	7	45	34	15	532
Wiek					
18-24 lat	8	47	38	7	158
25-34	11	44	36	9	183
35-44	9	45	41	6	178
45-54	9	43	38	9	225
55-64	17	41	33	10	109
65 lat i więcej	9	34	34	23	167
Miejsce zamieszkania					
Wies	7	39	38	16	372
Miasto do 20 tys.	13	50	29	8	134
20-100 tys.	10	45	39	7	189
101-500 tys.	13	41	38	8	188
501 tys. i więcej mieszk.	14	44	36	5	137
Wykształcenie					
Podstawowe	5	39	35	20	284
Zasadnicze zawodowe	8	41	42	8	292
Średnie	13	47	32	8	319
Wysze	19	41	40	0	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	30	37	32	0	75
Prac. umysł. niż. szczebla	12	50	31	8	79
Pracownicy fiz. - umysł.	10	50	35	5	57
Robotnicy wykwalifikowani	8	47	39	7	96
Robotnicy niewykwalifik.	5	49	37	10	44
Rolnicy	3	49	35	13	65
Pracujący na własny rach.	5	40	49	5	51
Bierni zawodowo					
Renciści	11	35	31	23	109
Emeryci	11	37	36	15	185
Uczniowie i studenci	9	43	43	5	83
Bezrobotni	7	37	45	11	119
Gospodynie domowe i inni	5	53	30	12	55
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	16	49	31	4	126
spółce właścicieli	12	46	32	10	94
prywatnych i państwa	9	42	43	5	191
sekt. pryw. poza rolnict.	4	46	37	13	76
prywatnym gośp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	3	41	40	16	125
276-399	6	52	30	13	98
400-549	12	37	39	11	164
550-799	7	44	38	11	138
Powyżej 799 zł	17	43	36	4	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	38	41	14	345
Średnie	9	44	38	10	443
Dobre	18	47	28	7	229
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	9	37	39	14	63
Raz w tygodniu	8	44	39	9	508
1-2 razy w miesiącu	13	40	33	13	176
Kilka razy w roku	12	46	31	10	195
W ogóle nie uczestniczy	14	33	44	9	73
Poglądy polityczne					
Lewica	17	46	32	5	317
Centrum	8	45	40	8	239
Prawica	8	43	43	7	228
Trudno powiedzieć	5	35	35	25	231

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	21	72	4	1020
Płeć					
Meżczyźni	5	17	75	2	487
Kobiety	2	24	69	5	533
Wiek					
18-24 lat	7	29	61	3	158
25-34	3	28	65	3	184
35-44	3	16	79	2	178
45-54	2	18	78	2	225
55-64	5	19	74	2	109
65 lat i więcej	2	16	72	9	167
Miejsce zamieszkania					
Wies	5	15	76	4	372
Miasto do 20 tys.	2	25	69	3	134
20-100 tys.	3	24	70	3	190
101-500 tys.	3	23	69	5	188
501 tys. i więcej mieszk.	3	25	69	3	137
Wykształcenie					
Podstawowe	3	20	70	7	284
Zasadnicze zawodowe	2	20	76	2	293
Średnie	4	25	68	5	319
Wysze	7	15	78	1	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	21	68	3	75
Prac. umysł. niż. szczebla	3	18	76	2	79
Pracownicy fiz. - umysł.	4	32	63	1	57
Robotnicy wykwalifikowani	3	21	76	0	96
Robotnicy niewykwalifik.	0	19	80	2	44
Rolnicy	0	17	81	1	66
Pracujący na własny rach.	6	12	79	3	51
Bierni zawodowo					
Renciści	2	16	74	8	109
Emeryci	3	14	77	6	185
Uczniowie i studenci	6	34	55	5	83
Bezrobotni	5	19	74	2	119
Gospodynie domowe i inni	0	45	49	6	55
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	7	16	74	3	126
spółce właścicieli	4	30	65	1	94
prywatnych i państwa	3	17	80	1	191
sekt. pryw. poza rolnict.	0	14	84	2	76
prywatnym gośp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	5	20	72	3	125
276-399	5	16	78	4	98
400-549	2	27	69	2	165
550-799	6	23	68	3	138
Powyżej 799 zł	3	21	73	3	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	16	77	4	345
Średnie	2	20	74	4	444
Dobre	7	29	60	4	229
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	25	60	7	63
Raz w tygodniu	4	21	71	4	508
1-2 razy w miesiącu	2	16	79	2	176
Kilka razy w roku	2	24	70	3	196
W ogóle nie uczestniczy	3	20	76	1	73
Poglądy polityczne					
Lewica	3	20	76	2	318
Centrum	3	21	75	1	239
Prawica	7	28	62	3	228
Trudno powiedzieć	2	17	74	8	231

Tabela 4. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona: (%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	bardzo zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	4	31	63	2	1019
Płeć						
Mężczyźni	0	3	35	61	1	487
Kobiety	0	4	27	65	3	532
Wiek						
18-24 lat	1	9	26	63	0	158
25-34	0	2	33	65	0	184
35-44	0	2	33	63	2	178
45-54	0	3	22	74	1	224
55-64	0	3	41	55	1	109
65 lat i więcej	0	3	37	53	8	167
Miejsce zamieszkania						
Wies	0	4	30	63	3	371
Miasto do 20 tys.	0	5	25	66	3	134
20-100 tys.	0	3	30	66	1	190
101-500 tys.	0	2	33	64	1	188
501 tys. i więcej mieszk.	1	6	37	55	2	137
Wykształcenie						
Podstawowe	1	4	31	59	5	284
Zasadnicze zawodowe	0	2	29	69	1	293
Średnie	0	3	32	62	1	319
Wyższe	0	3	34	62	0	124
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	3	40	57	0	75
Prac. umysł. niz. szczebla	0	5	24	71	0	79
Pracownicy fiz.-umysł.	0	5	31	64	0	57
Robotnicy wykwalifikowani	0	1	39	60	0	96
Robotnicy niewykwalifik.	0	7	21	66	6	44
Rolnicy	0	6	28	64	1	66
Pracujący na własny rach.	0	0	32	68	0	51
Bierni zawodowo						
Renciści	0	1	33	61	5	109
Emeryci	0	3	36	55	5	185
Uczniowie i studenci	2	5	28	64	1	83
Bezrobotni	0	4	22	73	1	119
Gospodynie domowe i inni	0	8	25	67	0	54
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	1	35	64	0	126
społce właścicieli	0	5	25	67	3	94
prywatnych i państwa	0	4	33	63	0	191
sekt. pryw. poza rolnict.	0	6	29	62	3	76
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	0	4	23	70	3	125
276-399	0	2	19	78	1	97
400-549	0	1	28	70	1	165
550-799	0	2	32	63	4	138
Powyżej 799 zł	0	4	36	58	1	203
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	3	26	69	2	345
Średnie	0	4	30	64	2	443
Dobre	1	5	39	53	2	229
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	4	25	65	7	63
Raz w tygodniu	0	4	33	61	2	508
1-2 razy w miesiącu	0	5	29	65	0	176
Kilka razy w roku	0	3	32	63	1	196
W ogóle nie uczestniczy	0	1	23	75	1	73
Poglądy polityczne						
Lewica	0	4	27	69	0	318
Centrum	1	2	29	69	0	239
Prawica	1	5	39	53	2	227
Trudno powiedzieć	0	5	30	59	6	231

Tabela 5. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?**
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	32	32	4	473
Płeć					
Meżczyźni	35	31	32	3	270
Kobiety	30	33	33	4	203
Wiek					
18-24 lat	44	31	19	5	43
25-34	37	36	24	3	123
35-44	30	28	36	5	122
45-54	26	34	38	3	156
55-64	47	21	28	4	24
65 lat i więcej	23	0	77	0	5
Miejsce zamieszkania					
Wies	24	33	41	2	178
Miasto do 20 tys.	37	28	30	4	56
20-100 tys.	37	39	21	3	88
101-500 tys.	37	24	30	9	91
501 tys.i więcej mieszk.	41	30	28	2	60
Wykształcenie					
Podstawowe	17	31	49	3	65
Zasadnicze zawodowe	23	30	36	5	151
Średnie	39	29	26	6	162
Wyższe	49	26	21	4	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	49	25	21	5	73
Prac.umysł.niz.szczebła	41	29	25	5	79
Pracownicy fiz.- umysł.	44	29	25	2	57
Robotnicy wykwalifikowani	25	40	34	1	96
Robotnicy niewykwalifik.	27	29	32	12	44
Rolnicy	2	32	66	0	57
Pracujący na własny rach.	44	35	18	4	50
Bierni zawodowo					
Renciści	0	13	87	0	6
Emeryci	22	24	49	5	7
Uczniowie i studenci	42	58	0	0	3
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	35	30	30	4	125
społce właścicieli					
prywatnych i państwa	36	29	33	2	94
sekt. pryw. poza rolnict.	41	34	19	5	188
prywatnym gosp. rolnym	0	30	70	0	63
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	19	25	54	2	36
276-399	39	31	32	0	46
400-549	32	31	35	2	85
550-799	36	28	28	7	58
Powyżej 799 zł	42	27	26	5	114
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	35	50	4	121
Średnie	30	33	32	5	212
Dobre	56	27	15	1	138
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	34	14	52	0	18
Raz w tygodniu	33	30	34	3	228
1-2 razy w miesiącu	28	45	26	2	98
Kilka razy w roku	36	29	29	6	97
W ogóle nie uczestniczy	37	24	34	5	29
Poglądy polityczne					
Lewica	36	28	34	2	160
Centrum	31	38	27	4	127
Prawica	39	30	28	4	112
Trudno powiedzieć	21	30	42	7	74

Tabela 6. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

(%)

	złe	ani dobre, ani złe	dobrze	Liczba osób
Ogółem	34	43	23	1019
Płeć				
Mężczyźni	32	41	28	485
Kobiety	36	46	18	533
Wiek				
18-24 lat	28	40	32	158
25-34	31	41	28	184
35-44	34	43	23	177
45-54	39	41	20	225
55-64	39	52	9	109
65 lat i więcej	32	49	19	167
Miejsce zamieszkania				
Wies	42	41	17	370
Miasto do 20 tys.	36	41	23	134
20-100 tys.	27	52	21	190
101-500 tys.	33	39	28	188
501 tys. i więcej mieszk.	20	49	31	137
Wykształcenie				
Podstawowe	45	41	14	284
Zasadnicze zawodowe	42	45	12	291
Średnie	25	46	29	319
Wyższe	10	41	49	124
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	45	45	75
Prac.umysł.hiz.szczebła	13	50	37	79
Pracownicy fiz.-umysł.	17	46	37	57
Robotnicy wykwalifikowani	32	41	27	96
Robotnicy niewykwalifik.	47	44	9	44
Rolnicy	56	39	5	65
Pracujący na własny rach.	18	43	39	51
Bierni zawodowo				
Renciści	45	46	9	109
Emeryci	33	50	17	185
Uczniowie i studenci	21	40	39	83
Bezrobotni	66	29	5	119
Gospodynie domowe i inni	30	51	20	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	19	50	31	126
społce właścicieli	23	43	34	94
prywatnych i państwa	24	43	34	191
sekt. pryw. poza rolnict.	51	40	8	74
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	79	18	3	125
276-399	60	33	6	98
400-549	34	55	11	165
550-799	21	55	23	138
Powyżej 799 zł	10	45	46	201
Ocena własnych war. mater.				
Złe	100	0	0	345
Średnie	0	100	0	444
Dobre	0	0	100	229
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	45	22	63
Raz w tygodniu	32	46	22	506
1-2 razy w miesiącu	33	42	24	176
Kilka razy w roku	37	42	21	196
W ogóle nie uczestniczy	40	34	26	73
Poglądy polityczne				
Lewica	31	39	30	317
Centrum	39	42	19	239
Prawica	23	52	25	228
Trudno powiedzieć	44	42	14	231

Tabela 7. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	49	20	10	1017
Płeć					
Mężczyźni	21	50	22	8	484
Kobiety	20	49	19	12	533
Wiek					
18-24 lat	19	62	16	4	155
25-34	18	52	21	9	184
35-44	18	49	24	9	178
45-54	19	49	21	11	225
55-64	33	43	18	7	109
65 lat i więcej	21	38	19	22	167
Miejsce zamieszkania					
Wies	18	50	18	15	369
Miasto do 20 tys.	25	42	20	13	133
20-100 tys.	22	50	18	10	190
101-500 tys.	20	49	27	4	188
501 tys.i więcej mieszk.	22	51	22	4	137
Wykształcenie					
Podstawowe	22	44	17	17	284
Zasadnicze zawodowe	20	52	19	10	290
Średnie	22	48	22	7	318
Wyższe	15	56	26	3	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	23	53	21	2	75
Prac.umysł.niz.szczebła	29	38	25	9	79
Pracownicy fiz.-umysł.	23	59	13	5	57
Robotnicy wykwalifikowani	11	54	22	13	96
Robotnicy niewykwalifik.	19	45	23	13	44
Rolnicy	15	47	16	22	66
Pracujący na własny rach.	13	52	32	2	51
Bierni zawodowo					
Renciści	21	48	18	13	106
Emeryci	26	38	20	16	185
Uczniowie i studenci	17	60	19	3	83
Bezrobotni	20	52	21	7	118
Gospodynie domowe i inni	18	57	15	10	55
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	25	44	21	10	126
społce właścicieli	23	47	25	5	94
prywatnych i państwa	16	55	22	8	191
sekt. pryw. poza rolnict.	20	44	14	22	76
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	20	53	17	9	125
276-399	21	44	22	13	98
400-549	18	50	23	9	165
550-799	16	54	18	12	138
Powyżej 799 zł	19	58	16	6	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	20	46	22	12	343
Średnie	19	48	21	12	444
Dobre	24	55	17	4	229
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	11	48	24	17	63
Raz w tygodniu	20	52	19	9	508
1-2 razy w miesiącu	22	44	20	13	176
Kilka razy w roku	21	49	22	8	194
W ogóle nie uczestniczy	25	44	21	10	73
Poglądy polityczne					
Lewica	27	53	12	7	318
Centrum	16	52	24	8	239
Prawica	21	44	26	9	228
Trudno powiedzieć	15	45	22	17	228

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja polityczna** w Polsce:

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	49	11	13	1020
Płeć					
Mężczyźni	28	51	13	8	487
Kobiety	26	47	10	17	533
Wiek					
18-24 lat	23	61	11	5	158
25-34	30	47	13	10	184
35-44	26	50	11	13	178
45-54	25	52	10	13	225
55-64	34	43	14	9	109
65 lat i więcej	27	38	11	24	167
Miejsce zamieszkania					
Wies	21	49	12	18	372
Miasto do 20 tys.	31	48	6	16	134
20-100 tys.	28	52	10	11	190
101-500 tys.	32	46	14	8	188
501 tys. i więcej mieszk.	31	50	15	4	137
Wykształcenie					
Podstawowe	21	47	10	22	284
Zasadnicze zawodowe	24	51	12	13	293
Średnie	33	48	11	8	319
Wysze	30	53	15	2	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	39	49	10	1	75
Prac. umysł. niż. szczebla	40	38	14	7	79
Pracownicy fiz. - umysł.	44	44	8	4	57
Robotnicy wykwalifikowani	13	64	11	12	96
Robotnicy niewykwalifik.	15	57	10	18	44
Rolnicy	21	49	9	21	66
Pracujący na własny rach.	33	40	23	4	51
Bierni zawodowo					
Renciści	27	35	16	22	109
Emeryci	26	47	9	18	185
Uczniowie i studenci	17	68	9	5	83
Bezrobotni	24	52	10	14	119
Gospodynie domowe i inni	29	45	13	14	55
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	36	46	10	8	126
społce właścicieli	24	54	13	9	94
prywatnych i państwa	29	50	13	7	191
sekt. pryw. poza rolnict.	21	47	10	22	76
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	24	50	8	18	125
276-399	26	49	9	17	98
400-549	26	52	10	12	165
550-799	24	56	10	11	138
Powyżej 799 zł	35	49	10	6	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	23	44	14	19	345
Średnie	26	54	9	11	444
Dobre	35	48	11	6	229
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	45	15	16	63
Raz w tygodniu	21	53	13	13	508
1-2 razy w miesiącu	29	48	9	14	176
Kilka razy w roku	35	48	7	11	196
W ogóle nie uczestniczy	46	30	15	8	73
Poglądy polityczne					
Lewica	44	45	8	4	318
Centrum	23	55	11	11	239
Prawica	20	56	13	10	228
Trudno powiedzieć	14	42	15	29	231

Tabela 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja gospodarcza** w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	52	16	10	1020
Płeć					
Meżczyźni	24	53	17	7	487
Kobiety	20	51	16	13	533
Wiek					
18-24 lat	20	55	20	5	158
25-34	24	58	12	6	184
35-44	21	47	20	11	178
45-54	17	56	17	9	225
55-64	29	48	16	7	109
65 lat i więcej	22	46	13	19	167
Miejsce zamieszkania					
Wies	14	56	15	14	372
Miasto do 20 tys.	28	49	11	13	134
20-100 tys.	24	53	14	8	190
101-500 tys.	24	48	23	6	188
501 tys.i więcej mieszk.	29	48	20	2	137
Wykształcenie					
Podstawowe	20	49	15	16	284
Zasadnicze zawodowe	22	53	15	10	293
Średnie	24	54	15	7	319
Wysze	17	53	26	5	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	54	18	6	75
Prac.umysł.niz.szczebła	28	47	22	4	79
Pracownicy fiz.-umysł.	38	49	9	4	57
Robotnicy wykwalifikowani	7	64	21	7	96
Robotnicy niewykwalifik.	16	55	23	6	44
Rolnicy	14	54	10	21	66
Pracujący na własny rach.	22	53	20	5	51
Bierni zawodowo					
Renciści	23	38	21	19	109
Emeryci	24	52	11	14	185
Uczniowie i studenci	16	55	24	5	83
Bezrobotni	27	51	13	9	119
Gospodynie domowe i inni	18	64	10	8	55
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	25	47	21	7	126
spółce właścicieli	15	63	17	5	94
prywatnych i państwa	23	55	18	5	191
sekt. pryw. poza rolnict.	14	52	11	22	76
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	26	49	13	12	125
276-399	19	51	18	13	98
400-549	15	66	12	7	165
550-799	18	58	15	9	138
Powyżej 799 zł	24	54	16	6	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	22	46	18	14	345
Średnie	19	56	16	8	444
Dobre	26	54	14	5	229
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	11	57	21	11	63
Raz w tygodniu	20	52	17	12	508
1-2 razy w miesiącu	23	51	17	9	176
Kilka razy w roku	28	54	13	6	196
W ogóle nie uczestniczy	23	49	19	9	73
Poglądy polityczne					
Lewica	33	50	12	5	318
Centrum	21	56	16	7	239
Prawica	18	56	19	7	228
Trudno powiedzieć	10	49	19	21	231